BUHARA HALK ŞURALAR CUMHURİYETİ 100. YILLIĞI
ULUSLARARASI SEMPOZYUMU YAZILARI

BUHARA CUMHURİYETİ 101 YAŞINDA

BUXORO JUMHURIYATI 101 YOSHDA

BİLDİRİLER
MA'RUZALAR

Editörler:

JO'LİBOY ELTAZAROV
TİMUR KOCAOĞLU

KUTLU YAYINEVİ
AKADEMİK BİLİM YAYINLARI

BUHARA CUMHURİYATİ 101 YAŞINDA
BUXORO JUMHURIYATI 101 YOSHDA

Buhara Halk Şuralar Cumhuriyeti'nin 100 Yıllığı
Uluslararası Sempozyumu Yazıları

Buxoro Xalq Sho'rolar Jumhuriyatining 100 Yillig'i
Xalqaro Simpozium Maqolalari
02.09.2020

Samarqand Davlat Universiteti (Özbekistan)
TÜSATBİTİG Türkbilim Sanaltayları (Michigan – İstanbul)
İş birliğiyle / Hamkorligida

Editörler / Muharrirlar:
Juliboy Eltazarov – Timur Kocaoğlu

İstanbul: Kutlu Yayınevi
(Taşkent: "Mumtoz" nashriyoti)
2021

KUTLU YAYINEVİ

göksel sözcükleriñ yayıncısı

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
yayıncı belgesi: 50661

BUHARA HALK ŞURALAR CUMHURİYETİ'NİN 100 Yıllığı
Uluslararası Sempozyumu Yazıları

BUXORO XALQ SHO'ROLAR JUMHURIYATINING 100 Yillig'i
Xalqaro Simpozium Maqolalari

Simpozium video havolasi / Sempozyumun video bağlantısı: https://youtu.be/js3h_aqC6vU

Muharrirlar / Editörler: Juliboy Eltazarov – Timur Kocaoğlu

Muqovadagi rasm / Kapak fotoğrafı:
Buxoro Jumhuriyati Halq Vakillarining 3-Qurultoyi, 1921 (Timur Kocaoğlu arxivi)

Qopqoq dizayneri / Kapak tasarımcısı: Cafer Uluç

ISBN: 978-625-7485-01-2

© **Juliboy Eltazarov** (O'zbekistonda)

© **Timur Kocaoğlu** (Türkiye ve başka ülkelerde)

KUTLU YAYINEVİ – göksel sözcükleriñ yayıncısı
Kartaltepe Mah. Atakan Sok. No: 3/A Sefaköy, Küçükçekmece – İSTANBUL
Tel: 0850 241 7634 istek@kutluyayinevi.com

Baskı-Cilt: Kaya Dijital: 47102
Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. Emintaş Matbaacılar Sitesi, No: 101/398,
Topkapı - Zeytinburnu – İSTANBUL

Turkistonning erkinligi uchun kurashgan
Jadidlar va Qo'rboshilarning mangu xotirasiga

Türkistan'ın özgürlüğü için savaşan
Ceditçiler ve Korbaşıların mengü anısına

137 **Prof.Dr. Qahramon Rajabov** (Toshkent, O'zbekiston Fanlar Akademiyasi Tarix Instituti). Buxoroga 1920-yildagı Qizil Armiya hujumi: uydirma va haqiqatlar

151 **Prof. Dr. Juliboy Eltazarov** (İpak Yo'li Xalqaro Turizm Universiteti, Samarqand). Buxoro inqilobıdan yuz yl oldngi va keyıngi geopolitik vaziyat yoki Markaziy Osiyoda "Katta O'yın" davom etmoqda

197 **Dots.Dr. Oybek Rashidov** (Buxoro DU). Buxoroda Sovet hokimiyatining o'rnatilishi va Fayzulla Xo'jayev

205 **Dots.Dr. Kamol Rahmanov** (БухДУ Жаҳон тарихи кафедраси доценти, т.ф.н.), Биринчи Бутунбухоро қурултойи материаллари: манба ва тарихий воқелик

209 **Dots.Dr. Dilnoza Jamolova** (Buxoro DU). Jadidlar va Qadimlarning orasidagi siyosiy kurashning oxiri o'laroq Buxoro Amirliği'ning yiqilishi

215 **Dokt. Umid Hayitov** (Navoiy DPI) Fayzulla Xo'jayevning Buxoro xalq hukumati - Nozirlar Sho'rosining raisi lavozimidagi faoliyati (1920-1924 yy.)

225 **Dokt. Feruza Amonova** (Toshkent Kimyo-texnologiya Instituti). Usmon ve Fayzulla Xo'jayevlarning ajdodlari sarmoyasining Buxoro Xonlig'i iqtisodiyotidagi o'rni

231 **Мираъзам Ҳамраев** (Божхона хизмати полковниги) "Мен сенга банкда пул қолдираётганим йўқ, баланд қасрлар, ҳосилдор ерлар ҳам...» Усмонхўжанинг ҳасрати

241 **Prof. Dr. Timur Kocaoğlu** (Michigan Davlat Universiteti, AQSh). Usmon Xo'ja va Dushanba Muhosarasi: Dekabr 1921

277 **M. Kemal Sallı** (Vatan gazeti, Türkiye). Kurtuş Savaşının Unutulan Finansörü Buhara Cumhurbaşkanı Osman Kocaoğlu

70

بخارا

برلەشگز بولوتون دنیا یوقسوللەری!

گەزیتەنك دانەسی ۵۰۰۰ صوم

تاریخ انتشاری سنه‌سی ۱۳۳۸ هجریه

بخارا جمهوریتی مرکزی اجرائیه قومیته‌سی بلەن انترا کیون فرقه قومیته‌سی نك تلیدر.

بخارا شهرنده آتەده، ایکی مرتبه جیقا دورغان سیاسی، اجتماعی وأدبی گەزیتەدور.

ئولم انقلاب دشمانلارینه‌ـ هەم باسماچیلارغه! یەشه‌سون بخارانك آزادلغی!

№ 67 سان-٦٧ غینوار ٢٥-١٩٢٢ سنهٔ میلادیه. «چهارشنبه» جمادی الاول ٢٩-١٣٤٠ سنهٔ هجریه.

نوبتسز اغوا اورنسز دعالر مناسبتیله

بخارا انقلابی خلقمزنك پایتختی بولغان بخارا کوجه ورته‌لریند شو کونلرده کوب اویدیرمه اورنسز ایغوا سوزلر ایشتله باشلادی،

امیر حکومتیدن آیریلب قالغان انقلاب دشمانلری-باسماچی قوتله‌ندی، امیرنك امه‌کدی یته ایسکی بخارانك یاقین برنده طورا ایمش، فلان وهکذا ایمش-میمش ایغوا سوزلری بلان، بیچارا تیچ خلقمزنی بر خیل شك-شبهه‌گه سالیب، وامیر حکومتی گیرمك کبی آدمنی حیرنده قالدروا طورغان گیلرنی ثمه‌یتوگه چه یتدی.

بنا برین بخارانك هر برقاراسی یوقاریداغی اورنسز سوزلر، کم طرفدان ثمیتلگه‌نتی بلرگه و بلمه‌سه هم بلرگه بورجلیدر.

معلومدر، که بخارا انقلابی خلق حکومتی، اورنسز سوزله‌وچی اوز دشمانلارینه، مملکتده اورن بیرمه‌ی طورغان بر شورا حکومتیدر.

شورالر حکومتی، خلق حکومتی بولدقچه، اوچون، خلق دشمنلری ایله کوب باسان مبارزه قیلادور، که

قوتورغان امیرجیلر یلماقلری کیره‌کدر، که بخارا انقلابی حکومتی کوجلیدر و شورا حکومتلری عموما بوتون دنیا جهانگیر پادشاه دولتلرینگه غالب کیلب آتلارغا اوزلرین تانتقانلاردر. مونی بز اسبات قیلماقلدرمز.

بزم کوچلی-منتظم، انقلابی قزل عسکریلرمز-انقلابنی محافظه یولندا قوراللی و طیاردو

حکومتمز ایسه، مستحکمهنکه‌ن، انقلابنی قولدان بیرمایدرغان بر حالگه نائل اولمشدر.

اول-سخارجدن، داخلدن قندایگنه بر کوچ اونگه فارشی کیلسه‌ده، کوچلی ضربه ایله آتلارنی طار مار قیلو جوابنی بیرغوسیدر.

هر بر-بخارانك آزاد وطندلاشی بلسون، که شورا حکومتی آزاد خلقنك اوز حکومتیدر و بولارنك عدوسی منفعتلر بولغانی ایچون، دشمانلاریدار-یاردر.

شونك اوچوندہ انقلاب و خلق دشمنی ایله‌ن وجودکه حققان آزاد ایتمز و حکومتمزنك محافظه‌سی آزاد

قیلغان شرق مسلمانلاری نامشورا قلنه قدری استبداد وچیقار ظلمی آستیده هر خیل یامانلقلار، طنجسزلقلار کوروب ظالم و مستبید آوروپالیلار نارافقدان کلنه کلر بیوب کیلدیلر، ایمدی ثوزلریله جن آزادلك آلوب، انقلاب تولانلاری ایچنده، میلیونلاب قربانلار بیروب، راحت وتیکز هم مستقیل تورمش باشلاریز دیب حرکت قیلسالر، بعضی بر خائنلار، امیرنك ظلمی‌دان قاییده قیلغوچسی شخصلر آزاد پورتمزده ضنج یشه‌رچی دهقانلارمزنك مال وملکن نالاب، اوزلرن وحشیانه صورتده اولتروب، بخارا حروییه‌نیك ثاثیرنا باتنا چابساق بولالار وشو باسماچیلق، اوغریلق یولی بلەن انقلابی حکومتمز اورنیغا، خلقمزنی قارانغولقدا قالدرغان امیرنی قایغاروب اوترتماق نیتنده‌دورلر.

له‌کن اول باسماچیلق اوغرندا پوره‌گین منافقلر بلسونلرکی آزادلیك برابرلیکنه قورلغان انقلابی یه‌ش حکومت، باسماچی قانخورلار یلەن ثبات سوك حدوکه قدری کوریشه‌جه‌کدور هم آتلارنی تمام یر یوزنده‌ن

یوق قیلغانده قدری، قولداقی عکس الاقلابچیلریلەن کوره‌شورغان مقدس اورش قورلارن تلشامای‌دور.

باسماچیلارغا ثش بیلەن بولسون، سوزیلەن بولسون، پول بیلەن بولسون یارنم قیلوچیلار بولسا، اول آدملار بر بخارا جمهوریتنك گناه ضرارینه ایمس بلکی بوتون شرق مسلمانلارنك آزادلیککه جقمزلارینه ضرار قیلوب هم ثوزلرینك‌ده آزادلیك حقوقلارن نادانلیك سبیلی، عربی آوروپا مدنی باسماچیلارغا ساتقان شخصلردور، بوندای یوزق وخائن کوکلی آدملرگه بزم انقلابی جمهوریه‌تمزنك توپراغنده اورن یوقدور، حکومت باسماچیلق واوغریلق هم عکس الحره کتیچیلك بیلەن قطعی روشده کوره‌شه‌رم وکوره‌شمه‌کده‌دور.

یشسون اینقلاب دشمانلاری!

یشسون انقلاب حکومتی!

ثولم باسماچیلارغه!

یه‌شه‌سون انقلابی یولدا قیلدا کارنه اش کوره‌گه‌وزوبنی برادارلرمز:

م.

شورالار روسیه‌سیده.

پیتراغراددا عالی انقلاب محکمه سیئك ایشی

پیتراغراد شهری، عالی انقلاب محکمه‌سی اوغری‌لار بلەن قطعی کوره‌شکه باشلاب مرحمتسز صورته‌نده اوغریلارنی تعقیب قیلماقده‌دور.

پیتراغراد شهریده معلوم بولوب بوریگان ایکی نفر اوغریغی اولوم‌جزاسنه حکم قیلغان.

(بوحتا)

اورالده آچلق.

برنچی یاوارغا کامینسکی کیتیتده قبد قیلغان آچلارنك حسابی ١٨٠٠٠ گه یتیدر. خلقنك کوپسی قوتلار آتاب رزقلامادر. دهقانلار حیواناتنی تلف قیلادر.

(بوحتا)

روسیه‌ده تیرله‌مه کسلی بلەن کوره‌ش

پیتراغراد شهریده، طبیب لرندك مجلسی، پیتراغراد شهریشی هر خیل یغرشلی کسل لر توغروسیده نهایت درجه‌ده حوف وحطسرملی تاپقانلر، شول سبیلی، جیندەن کیلگان مسافرلرنی پیتراغراد شهریته گیرمه‌دکه قطعی صورته‌نده منع قیلوغان. مسکاو شهری هم [illegible]

جیت ایللەرده

2020 йил 6 октябрда БХСРнинг Бутунбухоро халқ вакиллари биринчи қурултойи ўз ишини бошлаган тарихий воқеага 100 йил тўлади

Биринчи Бутунбухоро қурултойи материаллари: манба ва тарихий воқелик

Доц. Др. Раҳмонов К. Ж.

1920-1924 йилларда яшаган Бухоро Халқ Совет Республикаси (БХСР) ҳукумати миллий давлатчилигимиз тарихида ўзига хос тарихий босқич ҳисобланади. Ҳозирги кунда БХСР тарихини истиқлол мафкураси талабларидан келиб чиқиб, илмийлик ва холисоналик мезонлари асосида қайтадан тадқиқ этиш долзарблик касб этмоқда ва даврталаб бўлиб қолмоқда.

БХСР тарихини ўрганишда Умумбухоро халқ вакиллари қурултойларининг материалларидан фойдаланиш ҳам муҳим маълумотлар беради. Шунингдек, қурултойда кун тартибига қўйилган масалалар, улар муҳокамаларига мақолалар ҳам ижтимоий-сиёсий жараёнларнинг айрим қирраларини таҳлил этишда муҳим манбадир.

1920 йил, 2 сентябрда Бухоро амирлиги тузумининг ағдарилиши давлат бошқарувининг республика шакли қарор топишига йўл очди. Амирликда амал қилган монархия тузуми ўрнига демократик тамойилларга ўтишнинг содда кўриниши бўлган қурултой ўзига хос ўрин эгаллайди.

Умумбухоро халқ вакилларининг биринчи қурултойи 1920 йилнинг 6 октябрида, пайшанба куни собиқ амирнинг "Ситораи Мохи Хосса" саройида бўлиб ўтган. "Қурултойда Бухоронинг ҳамма шаҳар ва қишлоқларидан келган жаъми бир минг саккиз юз тўқсон тўртта камбағал ва меҳнаткаш вакиллар ҳозир бўлғонлар, мажлис кундуз соат ўн бир яримда Бухоро ҳукумат қўмитасининг марказий инқилоб қўмитаси раиси ўртоқ Абдулқодир Муҳиддинов томонидан очиқ деб эълон қилинди"[1]- деб маълумот беради "Бухоро ахбори" газетаси. Қурултойнинг очилиши муносабати билан Бухоро иштирокиюн фирқасининг аъзоларидан Оқчурин, Россия шўролар жумҳуриятининг вакили Ҳакимов, Россия элчихонасининг вакили Соловейчик кабиларнинг табрик сўзлари газета матнида тўлиқ берилган. Улар ўз маърузаларини "Бухоро ўз озодлигига Русия шўролар ҳукуматининг фидокорлиги" натижасида эришганлигини қайта-қайта таъкидлаб, "Яшасин Бухоро инқилоби! Яшасин Шарқ озодлиги! Яшасин Қизил Бухоро ва

[1] Бухоронинг илк қурултойи // Бухоро ахбори, 5-сон. 1920 йил 11 октябрь.

Русиянинг қимматли иттифоқдошлари!” ҳайқириқлар билан якунлаганлар. Амирлик тартибининг халқ турмуш тарзида кейинги йилларда сезиларли ижобий ўзгаришлар қилмаганлиги, солиқ сиёсати ва эскича бошқарув аҳолига салбий таъсир кўрсатганлиги совет тузуми шиорларига ишонч кабилар қурултой қатнашчиларида янги ҳукуматни қўллаш истагини кучайтирганлиги ўз-ўзидан аён.

“Бухоро ахбори” газетасининг 1920 йилнинг октябрь ва ноябрь ойларида чоп этилган бир қатор сонларида қурултой матераллари изчилликда бериб борилган. Шунингдек, қурултойнинг жўшқин бир руҳда ўтаётганлигидан, унда қабул қилинган муҳим қарорлардан, истиқболда долзарб ижтимоий-сиёсий вазифалар белгиланаётганлигидан илҳомланган айрим ҳукумат аъзолари ва фаол публицистлар ўз мақолалари[1] билан матбуотда чиқиш қилганлар. Қурултой ва унинг муҳокамаси билан боғлиқ мақолалар газетада босилиши муҳим тарихий далиллар билан танишишга имкон беради.

Айниқса, “Бухоро ахбори” газетасининг бош муҳаррири, ношир ва публицист Маҳмуд Саид Аҳрорийнинг “6 нчи октябрь” деб номланган мақоласидаги фикр-мулоҳазалар диққатга сазовордир. Айнан: “Бу тарихни биз шараф билан ёд этувни лозим билдик. Ҳам нимага бу иззатга лойиқ бўлмасун. Юзларча йиллардан бери фақат зулм ва асорат остида ётғон уч ярим миллионлик Бухоро фуқаросининг илк қурултойи йиғилди. Қурултойнинг ҳар бир дақиқаси шодлик ва хурсандлик билан ўтди. Ҳамма вакиллар ғоят руҳли эдилар. Бу тарихда очилғон бир мажлисда ҳамма аъзолар бир оғиздан муқаддас инқилобни маваффақиятига ҳам қилдилар. Бухоро фуқароси бу қурултойда ўзлари озод бўлсалар ҳам бутун Шарқ мазлумларини ёдга олдилар, фаранг қўл остида эзилғон мазлум миллатларга курашдан тортинмаслик кераклигига қарор бердилар. Қурултойнинг руҳли дақиқалари бу қатъий қарорлари бўлиб, бухоролиларнинг зулмдан безор ва инқилоб тарафдорлари эканликларини очиқ бир суратда исбот этди. Бу кунни бутун дунё мазлумлари учун башоратли бир куни эканлигини эътироф этамиз. Шарқ дунёсини озод қилувчи фирқаларга бугун уч ярим миллионлик Бухоро халқи ҳам қўшилди демакдир”[2].

Қурултой қарорларидан келиб чиқиб, янги ташкил топган БХСР ҳукумати олдида турган муҳим вазифалар нималардан иборат эканлиги билан боғлиқ мақолалар орқали ижтимоий-сиёсий жараёнларни таҳлил қилиш

---

[1] Маҳмуд Саид Аҳрорий. “6 нчи октябрь” // Бухоро ахбори, 5-сон, 1920 йил 11 октябрь; Абдулқодир Муҳиддинов. “Фуқаро ҳукумати” // Бухоро ахбори, 8-сон. 1920 йил 16 ноябр; Азиззода Лазиз. “Бу куннинг вазифаси” // Бухоро ахбори, 9-сон. 1920 йил 26 ноябр

[2] Маҳмуд Саид Аҳрорий. “6 нчи октябрь” // Бухоро ахбори, 5-сон, 1920 йил 11 октябрь

мумкин. “Ҳозирги чоқда Бухоро ҳалқи чин маъноси билан озодликка эришди. Лекин бунинг билан иш битмайдур. Фақат “истиқлолият олдик” деб четда қурултой қарорларига қараб турмаслик керак,-деб ёзилади мақолалардан бирида,- биринчидан, ерли (маҳаллий) халқдан тезликда аскар тузув лозимдур. Бухоро халқи ҳозирдан бошлаб аскарлик ишиға киришга тиришмаса, бу озодликдан фойда йўқдур. Иккинчидан, Бухоро халқининг ҳукумат идора ишига жиддий бир кўз билан қарамагани билиниб турубдур. Агар ҳозирдан ерли (маҳаллий) ишчилар (сиёсий ходимлар) ишга олиниб, Бухоро фуқаросининг қайғусини қайғурадиган кишилар (раҳбарликка) қўйилса истиқлол учун яхши асос кўрилади. Учинчидан, янги ҳукумат ва унинг аъзолари ҳар бир масалада маҳаллий халқнинг аҳволлари ва турмушлариға мулоҳаза қилишлари, янги идораларға биринчи маротаба келувчи халққа ҳар бир масала тўғрисинда тушунтирилиши лозим кўрилади”[1].

“Бухоро ахбори” газетасида босилган мақолалар давр мафкураси таъсирида эканлигини кўрсатади. Бироқ ушбу мақолалар ва материаллардан танқидий равишда фойдаланиш, шу аснода хулосаларга келиш БХСР тарихини янада мукаммал ўрганишга имкон беради.

بخارا مرکزی انقلابی قومیته سی نک و مرکزی اشتراکیون قومیته سی نک ناشر افکاریدر.

بخارا شهرنده هفته‌ده ایکی مرتبه حیفا دورغان سیاسی، اجتماعی، ادبی غزیته‌در.

یرلیشکر یولون دنیا یوصولنه‌ری!

بخارا

№ 39 شوال ۱-۱۳۳۹ سنهٔ هجریه. سهشنبه ایون ۷-۱۹۲۱ سنهٔ میلادیه. سان-۳۹

مسلمانلار! رمضان بایرامگز مبارک بولسون!

قوطلو بایرام

عشر حقنده

[1] Азиззода Лазиз. “Бу куннинг вазифаси” // Бухоро ахбори, 9-сон. 1920 йил 26 ноябр

25

برلەشگز بوتون دنیا محنتکشلری!

بخارا مرکزی انقلابی قومیته سی نگ ومرکزی اشتراکیون قومیته سی نگ ناشر افکاریدر.

بخارا شهرنده هفته‌ده ایکی مرتبه چیقا تورغان سیاسی، اجتماعی، ادبی غزیته‌در.

№ 24 فیورال ۱۷-۱۹۲۱ سنه میلادیه. پنجشنبه جمادی الاخر ۹-۱۳۳۹ سنه هجریه سان-۲۴

فرقه قورولتایی مناسبتیله

بخارا حاضرده تاریخی کونلر کوتوب تورمده. او هم بوله آلماغانلاری ۲۰ نچی قیووالده بولا تورغان بخارا اشتراکیون فرقه‌سینك اولکه قورولتایدر. بخارا فقراسی بولتك کبی قورولتایی برنچی مرتبه کوردمز. بخارالك ایزلکین ایلی یوکنکنچه برکته امیر هم اوتك پارامه‌سی کیتیلهرینی تمام تورمونکه قارشو بر بوله، برگان بویروق وفرمانلهریکه بوی-سوب قلغانده یاشاب کیلدی. ایندی بوله اوندی بویروقلر، ایزشلهر ایزلنلهر یوقماس. حکومت بوله خلق حکومتیدر. مه‌نه بوپاك خلق حکومتینی یوقله قیماق کیرك. یوقله قیماق ایسه اینی چاقریب اوز فکرینی آلماق هم اوز کورساتقان یولاری بیله اوزلهرینی باشقارماق، ادارهلاشمه‌لك بر بولامز. چاوا انقلابی‌که ۶ آیده یقن بولوب ایله‌دی. بو ۶ آی اچنده کوپکنه اشلهر اشله‌ندی. جمهوریتك هریر ولایت، شهر وتوماناریده انقلاب قومیته‌لری هم اوزلهرینك آلدنده بر نیچه خلق اختیاجی ایچون لازم یولغان شیه‌لهر آچیلدی. مرکزمه‌و اوزون محله‌ده بولمون ایزلکین دهقانلهر قوروقولتایی چاقریلوب امیر هم اوزك یکه‌لری زوروللك بله تاتوب آلغان جایلار اوز ایگه‌لریکه واوز قتراسیله آلوب بیرلدی.

مملکتك سیاسی، اقتصادی وعلمی جهتلهری کونده‌کون کوپ یوله قویلوب بارماقده‌در. شرقی فرونده قریل عسکرلهر بیز کوندن کون یوك یوك روشلی آلماغانلاری، مرکزمه‌دن بو مسئله بیه‌رلکین مرشدلهر (اینستروکتورلر) یوبنچه تعلیمات بیره. آلماغانلاری، قاسیی برلهریني روحیکه توغری کیلمه‌یدورگان قلغانلری وحرب کتدیری آزق جهتیدن ایلك مهم بولغان شرقی جاراده آزق مسئله‌لریك تاجار حالنه قالماقیه یول آچدی. آزقلار بر تولدیریکه کرب کتوب حورومه‌یدی. حلقنی انقلابیدن قاچماقیه ایلك یولچی سیپچی بولدی. نه‌که‌رده آزق تولاماقه (اغاز (Разверстка) آت قویمی اوندمزیر (عشر) دیب یغلمه ایدی. تمسام نتیجه‌لك وموفقیت بله بیلمور هم خلق حکومتمدن بیزمس ایدی. شوکی اوشلشلر زکوه وقف مسئله‌لری هم خلقنی حکومتکه یامان مرکوزیله قاراماقیه سبچی بولدی. محله‌لرده وقف وزکوه ایشلهرینی چین مناسبی بله یوله قویا دورغان کیشیلر بولماغان نافدن شوغلی ایله برابر ایکی یول بله زکوه، وقف ایشلهرینی قیلماغه یول بیرلمه‌گه تلکمن مدرسه، مسجد وبوتون وقف جایلهری تریه قیلمی قالغان. تریه قیلنلغان بولسه‌ده جزئی‌که‌در. هر حالده مرکزی حکومتك خلق ووحی بله حسابیشمی بولغان ایشلهری ویو کورساتقان یولهرندن کیدیل، قیمتقرا ایچون قائمه بولمالی معلوم ایه‌می. مه‌نه بوندی حالدن بالغز شرقی جاراده‌که بولمی جمهوریتك هر بر طرفلرنده بولغانلر، شرقی بخارا خلقنك روبرو محله‌ده قورولتایه حاضرلانماق ایچون جدی حرکتلر، ایشلاماقلار لازمدر. نه‌لیته بولوبك مرکزی فرقه قومیته‌سی جارمسیله کرشوب یولباشچیلق قیلغانی تیجه‌سنده قورولتایده قارالاجاق مسئله‌لرنی عیرلوجه امیریتك منحوس اداره‌سی وقتنده ایزلکین عمومی بخارا یوقو. لاری قاشمه‌سیکه حل ایتیه‌گه‌کیله ایماز کاملدر.

عزیز زاده لذیف.

تورکستان تازه حیات غه کرماقده.

قوچه شرقنك مهم بر قسمی بولوب ۱۴ میلیون خلقنه ایگه بولغان تورکستان خلقی بیچه عصرلر ایکی خانلاری واولهرنك یول باشچیلاریك ریك کوره‌لکن ایکری بولدلری آرقاسیده ترقی ومدنیتدن محروم قالغان بوله سوك عصرده یوك روسیه چارلغی-سیتولری حکومتینك مسید اداره‌سیده ۵۰ یل ایریلدی. تورکستان خلقی خانلق زمانیده فقط فرقه‌ومدنیتدن قوروق قالمرلغان بوله‌لر، یقولای ادارهسی وقتیده سیاسی، اقتصادی حقوقدن محروم ایتیلگن ایدی. حتی بوتك ایسه صناعت مانیفکتورلکین، ناموس وعرضلری بیر بله یکسان ایتلکن ایدی. برکته انقلابنی ایتالیغی مکتب آچماق اوچون برنیچه کشیلر چیکرقین لقدر که دوچار بولدیلار. بوتون باشلاقلری روس مستملکه‌چیلری تامانیدن غصب ایتلوب آتلندی. تورکستان مسلمانلاری مه‌نه شو خوارلق، شو تمدی ایزیلشلر بله روسیه انقلابی‌نه توشدیلر. بو یوك روسیه انقلابیدن سوك تورکستان خلقی برآز کوزینی آچیوب تورکستانك اداره ایشلهری قیله آلوالمق اشلاملار. بو حال قوروالی انقلابیك باشیدمدن باشلانوب اوکتابر انقلابیدمدن کین جدی بر توس آلوب تورکستان محتکشلاری کیلمه‌یلر یوقلی دوچه‌سنده آزدر. لاکن بوتك بلن‌که قما اعلامات سدان، نه‌له قانلری. قف قانلاری آرتدان اولارلغی امید ایتمه‌سلمدن اوزمزده بار قیلماق مکندر. بوتك بر اولاری دار المعلمیلرنی آچمه‌قدر. مکتب خادمی ولماق ایچون فقط علمنی یلمه‌ك یتمه‌یدر. بلکه اوقوتنمز یلمه‌ك هم کیره‌کدر. قسقه مدتلی آیلاب سالنا لغان قورسلار بر تك بر احیایا حمزنی لولاب آلماق یلدرلار. او قورسلار موقتی بر اشدر. قورسلدان مراد: تعلیم وتربیه متخصصلری چین مناسبی بلن یتیشترب بیرش ایماس، بلکه تجربه‌سی بر انلان اوقوچیلارنی زمان‌لك آغزمیه تورمش‌لك نیه‌کیکه موافق دوشه‌در. تعلیم وتربیه [illegible] ایتمك، یاشمه‌گان بزلرنی مکملاشدیرمك، کورلکسز تجربه‌لر نسلك تمرملرینی تکشرمك‌در. او حالدا قورسلارغه حاضرده موقتی بولغان مکتب خادملری پیرش ساقاب کیله‌چکده مدتی جه‌تدهلر. آیلاب سالنا لغان بو لماسلدان بلکه بیلاب سالالا تورغان دار المعلمیلنك، کیره‌کدر.

عمارتلنك یکریدد قاراب اولنك جدالملی توغریسنده محاکه ایتمك کیره‌ك بولادر.

حکومتمزنك عالی دارالمعلمی دهمه دوسه بلم اوچون، دیب قیچقرغان هاء اسمالیك عدالت وبرادرلیك شهیدلهرنك جانلاری بیز سزفسك اوچون جانلامزنی بیردك، کیله‌چکنی تأمین ایتکنچه، دیب قیرلهرندن قیچقرب تورغاندا تاریخ آلدغمدا مث آ. ایتکلیکنی بر ایدن چیقارماق یلتی بلاغلاب صاولیتلی بولوشمی اشتیر قرغه‌ی. لغان آلوب بارماق، معلومات اشتیهدیری قیله وحدانر فرضدیدر.

محمود سوبای

فرضدر.

درست... یزده حاضر متخصص معلملر یوق دوچه‌سنده آزدر. لاکن بوتك بلن‌که قما اعلامات سدان، نه‌له قانلری. قف قانلاری آرتدان اولارلغی امید ایتمه‌سلمدن اوزمزده بار قیلماق مکندر. بوتك بر اولاری دار المعلمیلنر آچمه‌قدر. مکتب خادمی ولماق ایچون فقط علمنی یلمه‌ك یتمه‌یدر. بلکه اوقوتنمز یلمه‌ك هم کیره‌کدر. قسقه مدتلی آیلاب سالنا لغان قورسلار بر تك بر احیایا حمزنی لولاب آلماق یلدرلار. او قورسلار موقتی بر اشدر. قورسلدان مراد: تعلیم وتربیه متخصصلری چین مناسبی بلن یتیشترب بیرش ایماس، بلکه تجربه‌سی بر انلان اوقوچیلارنی زمان‌لك آغزمیه تورمش‌لك نیه‌کیکه موافق دوشه‌در. تعلیم وتربیه [illegible] ایتمك، یاشمه‌گان بزلرنی مکملاشدیرمك، کورلکسز تجربه‌لر نسلك تمرملرینی تکشرمك‌در. او حالدا

برلەشگز بوتون دنیا بوقوندەری!

بخارا مرکزی انقلاب قومیته سی نگ ومرکزی اشتراکیون قومیته سی نگ ناشر افکاریدر.

بخارا شهرنده آتده. ایکی مرتبه چیقا دورغان سیاسی اجتماعی وادبی گازیتادر.

№ 37 مای ۲۳-۱۹۲۱ سنهٔ میلادیه. دوشنبه رمضان ۱۶-۱۳۳۹ سنهٔ هجریه. سان-۳۷

اورتاق! گه زیته‌نی اوقوغاندان سوکرا باشقالارغه بیر! اولنلار هم اوقوب خبردار بولسون.

کوکلمز هم آقارسون

هر بر انق اذه‌لغی آلدندان اویلانوب، قاتله، ویاق تیکشریلوب اشله‌ده‌ر. هر نه‌رسه بر مقصدغه باغلی بولوب بوکا یتشمك ایچون اوزلرینه مخصوص بر اولاری وولری بر معارف خادملری‌نك قیله کیلغان آقارشی، یاش عنصرلرمزنی تورمش وطبیعت‌لك قانونلاریمیزه موافق دوشوب، اوسدیرمك واوتلاوغه آلماق ویلم بیرمه‌کدر. خلقنی آقارشی یوللنما خلق اوچون اوقوش یولاری، تاتولار، کتب قرآن‌لغانلرمز، یاشلاو اوچون ایسه مکتبلرمز بارمز. یاوم عصرغه یاقن عمرنی صرف ایتب مقدسه‌لرده علم تحصیل قیلش امیدی بلن یاشانن وپیغمبردن: «اطلبوا العلم من المهد الی اللحد» دیمیرات آلغان بر طقله تعلیم وتربیه عالیلهری کوبیدن سیتید شاهلق دورنده یول قویماق کیکلدی. حاضرده ایسه حق، عدالت وبرادر، یقلاشوب شرق مظلوملاری‌نك تنقیدکار وضعیتی!

یاشلون روسیه وبخارا نورالارمرکزی فرقه‌قومیته‌سی نامندان نور. تاق سعادتك نور اچمه‌لك تلقی

بخارا اشتراکیون قومیته‌سی بو کونکی بارچه محتکشلرغه بایرام مبنی قیمریك ایلوب دیغانه برنچی مرتبه محتکشلرنك اتحاد وآزادلق شعارلرینی کوتاروب یوزنه‌نه جیقارغن روسیه محتکشلری‌نك سایتیه‌لریني چین برصمیمیت ومحبت بلن قارشو آلامز.

بخارا حاضرغه‌چه دنیانك امان قالرغو بر محیطی وشرقده عکس الحرکت کوچی‌نك برکه مقامی بولغان بر امیدلی اولکه‌سی ایدی. او آمیرقی ایسه بر کون کورمز که [illegible] انقلابی ایتیلدی. بیرمدی. بونها ملاردا بخارا انقلابچی وکامه‌سلاری کوپراق مملکتك سیاسی، اقتصادی واجتماعی تریب قیلماغه حاضرلانماق ایچون جدی حرکتلر، ایشلاماقلار لازمدر. نه‌لیته بولوبك مرکزی فرقه قومیته‌سی جارمسیله کرشوب یولباشچیلق قیلغانی تیجه‌سنده قورولتایده قارالاجاق مسئله‌لرنی عیرلوجه امیریتك منحوس اداره‌سی وقتنده ایزلکین عمومی بخارا یوقو. لاری قاشمه‌سیکه حل ایتیه‌گه‌کیله ایماز کاملدر.

عزیز زاده لذیف.

تورکستان تازه حیات غه کرماقده.

قوچه شرقنك مهم بر قسمی بولوب ۱۴ میلیون خلقنه ایگه بولغان تورکستان خلقی بیچه عصرلر ایکی خانلاری واولهرنك یول باشچیلاریك ریك کوره‌لکن ایکری بولدلری آرقاسیده ترقی ومدنیتدن محروم قالغان بوله سوك عصرده یوك روسیه چارلغی-سیتولری حکومتینك مسید اداره‌سیده ۵۰ یل ایریلدی. تورکستان خلقی خانلق زمانیده فقط فرقه‌ومدنیتدن قورقوق قالمرلغان بوله‌لر، یقولای ادارهسی وقتیده سیاسی، اقتصادی حقوقدن محروم ایتیلگن ایدی. حتی بوتك ایسه صناعت مانیفکتورلکین، ناموس وعرضلری بیر بله یکسان ایتلکن ایدی. برکته انقلابنی ایتالیغی مکتب آچماق اوچون برنیچه کشیلر چیکرقین لقدر که دوچار بولدیلار. بوتون باشلاقلری روس مستملکه‌چیلری تامانیدن غصب ایتلوب آتلندی. تورکستان مسلمانلاری مه‌نه شو خوارلق، شو تمدی ایزیلشلر بله روسیه انقلابی‌نه توشدیلر. بو یوك روسیه انقلابیدن سوك تورکستان خلقی برآز کوزینی آچیوب تورکستانك اداره ایشلهری قیله آلوالمق اشلاملار. بو حال قوروالی انقلابیك باشیدمدن باشلانوب اوکتابر انقلابیدمدن کین جدی بر توس آلوب تورکستان محتکشلاری کیلمه‌یلر یوقلی دوچه‌سنده آزدر. لاکن بوتك بلن‌که قما اعلامات سدان، نه‌له قانلری. قف قانلاری آرتدان اولارلغی امید ایتمه‌سلمدن اوزمزده بار قیلماق مکندر. بوتك بر اولاری دار المعلمیلنر آچمه‌قدر. مکتب خادمی ولماق ایچون فقط علمنی یلمه‌ك یتمه‌یدر. بلکه اوقوتنمز یلمه‌ك هم کیره‌کدر. قسقه مدتلی آیلاب سالنا لغان قورسلار بر تك بر احیایا حمزنی لولاب آلماق یلدرلار. او قورسلار موقتی بر اشدر. قورسلدان مراد: تعلیم وتربیه متخصصلری چین مناسبی بلن یتیشترب بیرش ایماس، بلکه تجربه‌سی بر انلان اوقوچیلارنی زمان‌لك آغزمیه تورمش‌لك نیه‌کیکه موافق دوشه‌در. تعلیم وتربیه [illegible] ایتمك، یاشمه‌گان بزلرنی مکملاشدیرمك، کورلکسز تجربه‌لر نسلك تمرملرینی تکشرمك‌در. او حالدا

Buxoro Axbori gazeti sonlari, 1921- 1922